

*Електронний журнал «Державне управління: удосконалення та розвиток» включено до переліку наукових фахових видань України з державного управління (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 1643 від 28.12.2019).*

*Спеціальність – 281.*

*Державне управління: удосконалення та розвиток. 2024. № 9.*

**DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2156.2024.9.4>**

**УДК 351:338 (477)**

*A. A. Oleshko,*

*д. е. н., професор, завідувач кафедри смарт-економіки,  
Київський національний університет технологій та дизайну*

*ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9328-7730>*

*O. Yu. Budiakova,*

*к. е. н., доцент, доцент кафедри смарт-економіки,  
Київський національний університет технологій та дизайну*

*ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6028-2650>*

*O. V. Saratov,*

*магістрант,*

*Київський національний університет технологій та дизайну*

*ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0009-5508-3193>*

## **ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ІНКЛЮЗИВНИМ РОЗВИТКОМ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ**

*A. Oleshko,*

*Doctor of Economic Sciences, Professor, Head of the Department of Smart  
Economics, Kyiv National University of Technologies and Design*

*O. Budiakova,*

*PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of  
Smart Economics, Kyiv National University of Technologies and Design*

*O. Saratov,*

*Master Student,*

*Kyiv National University of Technologies and Design*

## **PUBLIC MANAGEMENT OF INCLUSIVE ECONOMIC DEVELOPMENT IN UKRAINE**

*У статті визначено, що ключовим наративом інклюзивного розвитку є формування політики сталого економічного зростання, що передбачає створення гідних умов праці, акумулювання фінансових ресурсів держави для їхнього подальшого інвестування у природоохоронні заходи, науку, освіту, культуру і спорт, охорону здоров'я, інфраструктуру, соціальне забезпечення і соціальний захист. Публічне управління інклюзивним розвитком економіки України передбачає цілеспрямований вплив держави та інститутів громадянського суспільства на задоволення потреб та реалізацію можливостей усіх верств населення.*

*З'ясовано, що у межах глобального та європейського зеленого курсу формуються новітні сфери, що стимулюватимуть інклюзивний розвиток економіки, зокрема, smart-економіка, біоекономіка, циркулярна та зелена економіка. Обґрунтовано доцільність створення в Україні умов для подолання економічної та соціальної нерівності, зменшення рівня забруднення довкілля, адаптації до глобалізації, створення безпечного середовища життєдіяльності та формування інклюзивного суспільства.*

*The article identifies the need to ensure the manageability of the processes of inclusion and generation of human, financial, natural, intellectual and other resources of the State with a view to protecting vulnerable groups of the population and increasing the involvement of citizens in public life and public administration. The article reveals trends towards lower incomes and impoverishment of the population, environmental degradation and lack of financial resources for social protection and the social sphere - healthcare, culture and sports, education and science in Ukraine. In view of this, the key narrative of inclusive development is the formation of a policy of sustainable economic growth, which involves the creation of decent working conditions, accumulation of financial resources of the State for their further investment in environmental protection, science, education, culture and sports, health care, infrastructure, social security and social protection.*

*It is found that within the framework of the global and European green course, new areas are being formed that will stimulate inclusive economic development, in particular, the smart economy, bioeconomy, circular and green economy.*

*The authors substantiate for Ukraine the expediency of creating conditions for meeting the needs and realising the opportunities of the population, overcoming economic and social inequality, reducing environmental pollution, adapting to globalisation, creating a safe living environment and forming an inclusive society.*

*It is concluded that in the context of the destructive impact of external factors, public administration of the inclusive development of Ukraine's economy involves the targeted influence of the State and civil society institutions to meet the needs and realise the opportunities of all segments of the population. It is effective to ensure sustainable socio-economic development through the formation of a system of regulatory and incentive measures to achieve economic and social justice, increase the population's income, and the level of their environmental and social protection, taking into account globalisation and digital transformation.*

**Ключові слова:** *публічне управління, інклюзивний розвиток, сталий розвиток, економіка, Україна, економічний розвиток, публічні інститути, цифровізація.*

**Keywords:** *public management, inclusive development, sustainable development, economy, Ukraine, economic development, public institutions, digitalisation.*

**Постановка проблеми.** В умовах деструктивного впливу зовнішніх чинників поглиблюються проблеми бідності та її зростання, зниження доходів та зубожіння населення, погіршення екологічності та нестачі фінансових ресурсів на соціальний захист та соціальну сферу – охорону здоров'я, культуру і спорт, освіту і науку. Інклюзивне зростання, що включає економічний, соціальний та інституційний аспекти, уповільнюється, мають місце процеси маргіналізації населення та поглиблення соціальної нерівності.

У такому контексті необхідним є забезпечення керованості процесів інклюзії та генерування людських, фінансових, природних, інтелектуальних та інших ресурсів держави з метою захисту вразливих верств населення та зростання залученості громадян до суспільного життя та публічного управління.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Інклюзивний розвиток є складовою людського розвитку і передбачає позитивні зміни щодо екологічної стійкості (боротьбі зі змінами клімату та забрудненням навколишнього середовища, усунення проблеми обмеженості енергоресурсів), розвитку сільських громад, зростання доходів громадян, витрат на охорону здоров'я, освіти та відпочинок тощо [1].

Науковий інтерес до проблематики інклюзивного розвитку стрімко зростає, починаючи з 2000-х років. Станом на 2022 рік публікаційна активність у наукометричній базі Scopus за ключовими словами «інклюзивний розвиток» сягнула 3500 статей [2]. Дослідженням теоретичних та практичних аспектів інклюзивного розвитку економіки присвячені праці таких вчених як: О. Вдовічена [3], А. Жуковська [4], А.Н. Ahmad, D.T. Llewellyn, V. Murinde [5], С. J. Johnstone [6], Н. Thomas & Y. Hedrick-Wong [7], R. Mehta [8], D. Ludwig, V. Voogaard, P. Macnaghten & C. Leeuwis [9] тощо.

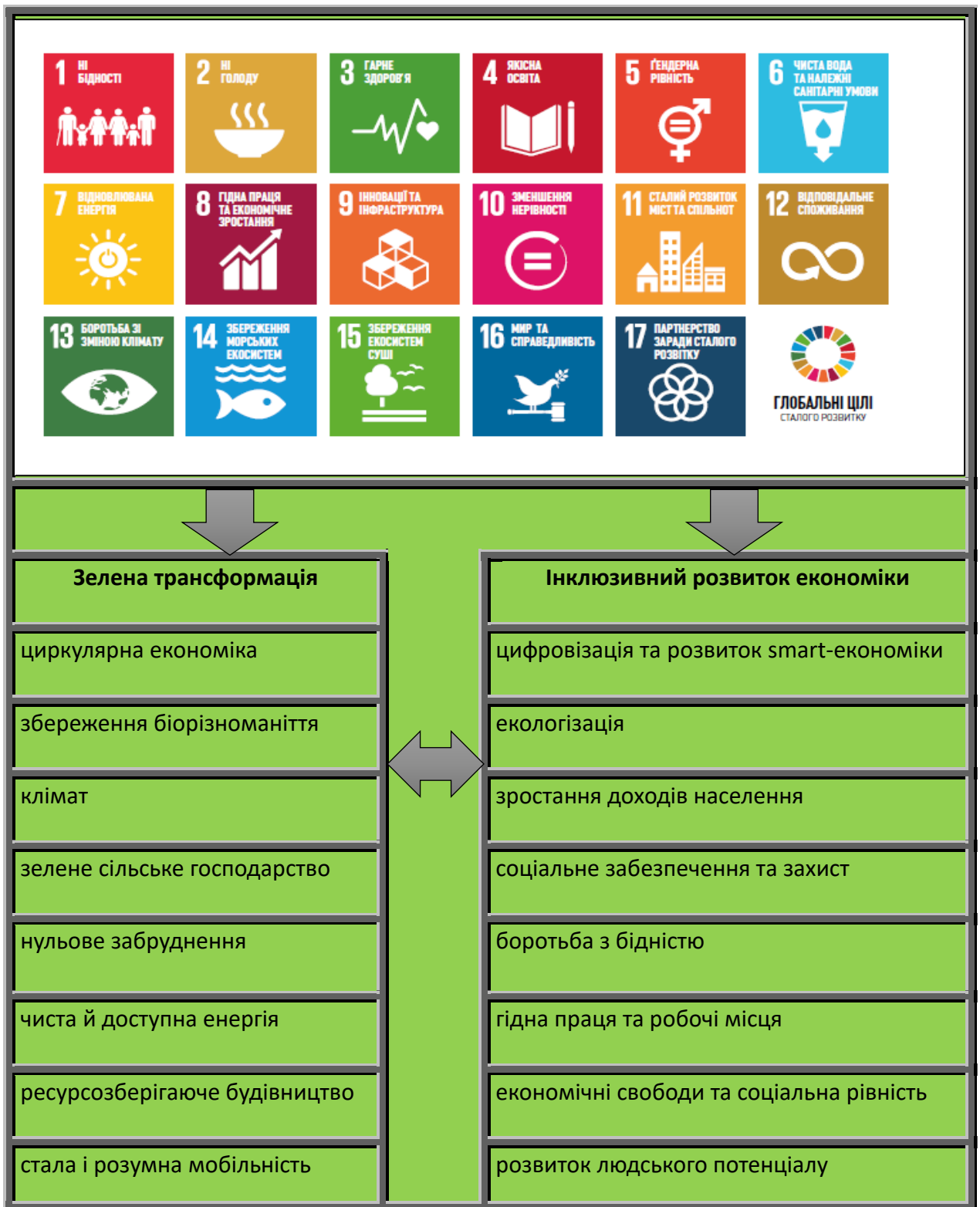
**Метою статті** є визначення теоретичних положень та формування прикладного інструментарію публічного управління інклюзивним розвитком економіки України.

**Виклад основного матеріалу.** У загальному розумінні інклюзія (від англ. inclusion – включення, залучення) – це процес збільшення рівня участі громадян у суспільному житті. Інклюзивний розвиток – це багатовимірний розвиток у межах середовища, сформованого державою, суспільством та бізнесом, інтеграція і взаємодія яких створює пов'язані між собою інститути; діяльність цих інститутів орієнтована на довгострокову перспективу, забезпечення збалансованого розподілу матеріальних і нематеріальних благ між членами соціуму, враховуючи потреби майбутніх поколінь [3, с. 20].

Концепція інклюзивного розвитку передбачає залученість громадян у процеси суспільного життя в освіті, економіці, екології, фінансах і має економічний, соціальний та інституційний аспекти [1; 2; 5; 7; 8; 9].

Ключовим наративом інклюзивного розвитку є формування політики сталого економічного зростання, що передбачає створення гідних умов праці, акумулювання фінансових ресурсів держави для їхнього подальшого інвестування у природоохоронні заходи, науку, освіту, культуру і спорт, охорону здоров'я, інфраструктуру, соціальне забезпечення і соціальний захист. Система соціального захисту забезпечує мінімальні фізіологічні, безпекові, медичні і культурні потреби соціально вразливих верств населення шляхом надання соціальної допомоги та соціального страхування.

Сучасна політика інклюзивного розвитку України має реалізовуватись у межах концепції сталого розвитку і, відповідно, Глобальних цілей сталого розвитку [10] та Європейського зеленого курсу (зелена трансформація) [11] (рис. 1).



**Рис. 1. Взаємозв'язок інклюзивного розвитку економіки, глобальних цілей розвитку та зеленої трансформації**

*Джерело: авторська розробка на основі [10; 11].*

У межах глобального та європейського зеленого курсу формуються такі новітні сфери, покликані стимулювати інклюзивний розвиток економіки:

1) smart-економіка – розумна економіка, заснована на моделі цифровізації виробництва, розподілу та споживання із використанням smart-технологій, що передбачає досягнення цілей SMART: S – Specific (конкретність/специфічність), M – Measurable (вимірюваність), A – Achievable (досяжність), R – Relevant (релевантність/доречність), T – Time-bound (обмеженість у часі);

2) біоекономіка – охоплює всі сектори та системи, які залежать від біологічних ресурсів (тварин, рослин, мікроорганізмів і похідної біомаси, включаючи органічні відходи), їхні функції та принципи [12, с. 5]; повертає ресурси в реальний сектор, створює робочі місця, сприяє підвищенню рівня екологічності виробництва та споживання, дає змогу оптимально використовувати обмежені ресурси на безвідходній циркулярній основі [13];

3) циркулярна економіка – забезпечує покращення добробуту населення та екологізацію суспільства шляхом скорочення споживання та відновлення ресурсів і вторинної переробки матеріалів;

4) зелена економіка – забезпечує покращення добробуту населення, соціальної справедливості, зменшення екологічних ризиків та екологічного дефіциту шляхом використання зелених технологій у сільському та лісовому господарстві, рибальстві, енергетиці, промисловості, будівництві, транспорті, туризмі та переробці відходів.

Суттєвий вплив на динаміку та рівень інклюзивного розвитку чинить інституційне середовище, що являє собою сукупність політик, соціальних, економічних, екологічних та юридичних норм і правил, що визначають основи поведінки людей в усіх сферах суспільного життя.

У цьому контексті, по-перше, важливим є задіяння внутрішніх (ендогенних) чинників формування сприятливого інституційного середовища, формування моральної свідомості бізнесу до вкладення власних капіталів в

економіку України і діяльності державних інституцій, спрямованої на забезпечення добробуту населення [14].

По-друге, реалізація заходів, визначених Глобальною ціллю 17 «Партнерство заради сталого розвитку», що ґрунтується на принципі забезпечення економічної та соціальної інклюзії, спрямовує міжнародну допомогу транзитивним країнам. Наприклад, Світовий банк ініціював роботу з міжнародними партнерами для мобілізації коштів до Державного бюджету України задля підтримки критично важливих державних функцій на національному та регіональному рівнях з наданням основних державних послуг, виплатою пенсій людям похилого віку та соціальними програмами для вразливих верств населення. Проєкт «Підтримка державних видатків для забезпечення стійкого державного управління в Україні» (PEACE) надає допомогу у виплаті пенсій людям похилого віку, грантів внутрішньо переміщеним особам, заробітної плати вчителям та працівникам служб з надзвичайних ситуацій. Урядові програми в Україні, підтримані завдяки мобілізованим коштам проєкту PEACE – це пенсії, соціальна допомога бідним, субсидії на житлово-комунальні послуги, соціальна допомога для дітей з інвалідністю, грантові виплати внутрішньо переміщеним особам, виплати закладам охорони здоров'я за програмою медичних гарантій, заробітні плати працівникам Державної служби з надзвичайних ситуацій [15].

Необхідність управління інклюзивним розвитком національної економіки передбачає:

- 1) створення умов для задоволення потреб та реалізації можливостей усіх без винятку членів суспільства;
- 2) подолання економічної та соціальної нерівності;
- 3) подолання бідності;
- 4) ліквідацію дискримінації у буді-яких її проявах;
- 5) адаптацію до сучасних тенденцій старіння населення;
- 6) зменшення рівня забруднення довкілля та боротьба із наслідками зміни клімату;



7) врахування швидких темпів НТП, зменшення негативного впливу та використання його переваг для задоволення власних потреб і реалізації можливостей;

8) адаптацію до умов глобалізації і використання її переваг для задоволення власних потреб і реалізації можливостей;

9) опанування цифрових навичок та їх використання;

10) створення безпечного середовища життєдіяльності;

11) формування інклюзивного суспільства [3].

Інклюзивна політика передбачає забезпечення сталого соціально-економічного розвитку через формування системи регулятивних та стимулюючих заходів щодо досягнення економічної та соціальної справедливості, зростання доходів населення, рівня їх екологічного та соціального захисту з урахуванням глобалізації та цифрової трансформації.

**Висновки.** В умовах деструктивного впливу зовнішніх чинників публічне управління інклюзивним розвитком економіки України передбачає цілеспрямований вплив держави та інститутів громадянського суспільства на задоволення потреб та реалізацію можливостей усіх верств населення (на недискримінаційній основі).

## Література

1. Ranieri R., Ramos R.A. Inclusive Growth: Building up a Concept. International Policy Centre for Inclusive Growth United Nations Development Programme, 2013. URL: <http://www.ipc-undp.org/pub/IPCWorkingPaper104.pdf>

2. Dlugopolskyi, O., Zhukovska, A. Inclusive Development as an Instrument to Overcome Economic Inequality and discrimination. *Economics – Innovative and Economics Research Journal*. 11, 1, 2023, 11-27. DOI: <https://doi.org/10.2478/eoik-2023-0016>

3. Вдовічена О.Г. Інклюзивний розвиток – сучасна парадигма стійкого економічного зростання. *Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Серія «Економічні науки»*. 2018. Вип. 3. С .17-29.

4. Жуковська А. Інклюзивний підхід до розвитку економіки: генезис виникнення та основні положення. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2019. № 2. С. 17-33. DOI: <https://doi.org/10.35774/visnyk2019.02.007>
5. Ahmad A.H., Llewellyn D.T., Murinde V. *Inclusive Financial Development*. Published by Edward Elgar Publishing. 2021. 352 p.
6. Johnstone C.J. *Considering Inclusive Development across Global Educational Contexts. How Critical and Progressive Movements can Inform Education*. Published by Routledge. 2022. 188 p.
7. Thomas H., Hedrick-Wong Y. *Inclusive Growth: The Global Challenges of Social Inequality and Financial Inclusion*. Published by Emerald Publishing. 2019. 152 p.
8. Mehta R. *Social Dynamics of Inclusive Development*. Published by Rawat Publications. 2019. 208 p.
9. Ludwig D., Boogaard B., Macnaghten P., Leeuwis C. *The Politics of Knowledge in Inclusive Development and Innovation*. Published by Routledge. 292 p.
10. Sustainable Development Goals. URL: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/>
11. European Green Deal. URL: [https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal\\_en?prefLang=uk](https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en?prefLang=uk)
12. Олешко А. А., Будякова О. Ю. Європейські знання для сталої біоекономіки в Україні: навч. посіб. Київ: КНУТД, 2024. 156 с.
13. Олешко, А. А., Ольшанська, О. В., Будякова, О. Ю., & Бебко, С. В. (2022). Напрями розвитку біоекономіки в перспективі післявоєнного відновлення України. *Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку. Серія: Економіка та менеджмент*. DOI: 10.33813/2224-1213.28.2022.2
14. Олешко А. А. Ендогенізація інвестиційного розвитку в контексті забезпечення економічної безпеки України. *Актуальні проблеми економіки*. 2017. № 2. С. 52-58.

15. Підтримка України під час війни. URL:  
<https://www.worldbank.org/uk/country/ukraine/brief/peace>

### References

1. Ranieri, R. and Ramos, R.A. (2013), “Inclusive Growth: Building up a Concept”, International Policy Centre for Inclusive Growth United Nations Development Programme, available at: <http://www.ipc-undp.org/pub/IPCWorkingPaper104.pdf> (Accessed 25 Aug 2024).
2. Dlugopolskyi, O. and Zhukovska, A. (2023), “Inclusive Development as an Instrument to Overcome Economic Inequality and discrimination”, Economics – Innovative and Economics Research Journal, vol. 11, no. 1, pp. 11-27. DOI: <https://doi.org/10.2478/eoik-2023-0016>
3. Vdovichena, O.H. (2018), “Inclusive development is a modern paradigm of sustainable economic growth”, Visnyk Chernivets'koho torhovel'no-ekonomichnoho instytutu. Seriya «Ekonomichni nauky», vol. 3, pp. 17-29.
4. Zhukovs'ka, A. (2019), “An inclusive approach to economic development: genesis and key points”, Visnyk Ternopil's'koho natsional'noho ekonomichnoho universytetu, vol. 2, pp. 17-33. DOI: <https://doi.org/10.35774/visnyk2019.02.007>
5. Ahmad, A.N. Llewellyn, D.T. and Murinde, V. (2021), Inclusive Financial Development, Edward Elgar Publishing, Cheltenham, UK.
6. Johnstone, C.J. (2022), Considering Inclusive Development across Global Educational Contexts. How Critical and Progressive Movements can Inform Education, Routledge, London, UK.
7. Thomas, H. and Hedrick-Wong, Y. (2019), Inclusive Growth: The Global Challenges of Social Inequality and Financial Inclusion, Emerald Publishing, Leeds, UK.
8. Mehta, R. (2019), Social Dynamics of Inclusive Development, Rawat Publications, Jaipur, India.

9. Ludwig, D. Boogaard, B. Macnaghten, P. and Leeuwis, C. (2021), *The Politics of Knowledge in Inclusive Development and Innovation*, Routledge, London, UK.
10. UN (2024), “Sustainable Development Goals”, available at: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/> (Accessed 25 Aug 2024).
11. European Commission (2024), “European Green Deal”, available at: [https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal\\_en?prefLang=uk](https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en?prefLang=uk) (Accessed 25 Aug 2024).
12. Oleshko, A.A. and Budiakova, O.Yu. (2024), *Yevropejs'ki znannia dlia staloi bioekonomiky v Ukraini* [European knowledge for a sustainable bioeconomy in Ukraine], KNUTD, Kyiv, Ukraine.
13. Oleshko, A.A. Ol'shans'ka, O.V. Budiakova, O.Yu. and Bebko, S.V. (2022), “Directions of bioeconomy development in the perspective of postwar recovery of Ukraine”, *Problemy innovatsijno-investytsijnoho rozvytku. Serii: Ekonomika ta menedzhment*. DOI: 10.33813/2224-1213.28.2022.2
14. Oleshko, A.A. (2017), “Endogenization of investment development in the context of ensuring the economic security of Ukraine”, *Aktual'ni problemy ekonomiky*, vol. 2, pp. 52-58.
15. World Bank (2024), “Support of Ukraine during the war”, available at: <https://www.worldbank.org/uk/country/ukraine/brief/peace> (Accessed 25 Aug 2024).

*Стаття надійшла до редакції 06.09.2024 р.*